

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.

Як з'явилася ця книга: особисті зауваги 12

РОЗДІЛ 1. Влада занепадає 16

Ця книга — про владу 16

Чи чули ви про Джеймса Блека-молодшого? 18

Від шахівниці ... до всього навколо нас 22

Що змінилося? 30

Ослаблення влади: щось нове? Чи справді? То й що? 33

То що ж таке влада? 39

Занепад влади: в чому питання? 42

РОЗДІЛ 2. Розуміння влади 46

Як вона діє і як її утримувати 46

Як говорити про владу 49

Як влада працює 51

Чому влада змінюється або залишається сталою 58

Важливість (захисних) бар'єрів навколо влади 60

Ринкова влада як окремий прояв концепту влади 63

Бар'єри входу: ключ до розуміння влади ринку 65

Від бар'єрів входу до бар'єрів влади 68

РОЗДІЛ 3. Як влада стала великою 70

Безумовне захоплення владою 70

Макс Вебер, або чому розмір має значення 76

Як світ став веберівським 82

Владна еліта — міф чи реальність? 87

РОЗДІЛ 4. Як влада втратила свої межі 96

Революції збільшення, мобільності й ментальності 96

То що ж змінилося? 98

Революція збільшення: подолання засобів контролю 101

Революція мобільності: кінець кріпацтва 108

Революція ментальності: нічого не сприймаємо

як належне 117

Як це працює? 119

Наслідки революцій: руйнування бар'єрів влади 127

Руйнування бар'єрів: можливості для мікровлади 133

РОЗДІЛ 5. Чому перемоги на виборах, абсолютна більшість і великі повноваження не гарантують комфортного владарювання?	136
Занепад влади в національній політиці	136
Від імперій до держав: революція збільшення й зростання кількості країн	143
Від деспотів — до демократів	146
Від більшості до меншості	152
Від партій до партійних груп	160
Від столиць до регіонів	166
Від влади правителів до влади суддів	171
Від лідерів до аматорів	174
Хедж-фонди й хактивісти	176
Політична центрифуга	180
РОЗДІЛ 6. Пентагони проти піратів	186
Ослаблення влади великих армій	186
Значний розвиток незначних збройних сил	195
Кінець абсолютної монополії на застосування насильства	199
Цунамі озброєнь	205
Занепад влади й нові правила ведення війни	210
РОЗДІЛ 7. Чиїм буде цей світ?	222
Вето, протидія і витік інформації, або чому геополітика стає з ніг на голову	222
Принади гегемонії	232
Нові інгредієнти	235
Якщо не гегемонія, то що?	239
Хто боїться великого злого вовка?	242
Традиційна влада загнана в глухий кут	242
М'яка влада для всіх	252
Нові правила геополітики	256
Просто скажи «ні»	257
Від послів до gongos: нові дипломати	262
Союзи небагатьох	265
Чи є хто при владі?	268
РОЗДІЛ 8. Бізнес не за правилами	272
Домінування корпорацій під загрозою	272
Територія керівництва, повноважень та ієрархії	279
Як глобалізація впливає на концентрацію бізнесу	282
Сила і слабкість брендів	284

Ринкова влада: протиотрута від нестабільності бізнесу.....	287
Що нижчі бар'єри — то вища конкуренція.....	293
Нові учасники і нові можливості.....	314
Що все це означає?.....	326

РОЗДІЛ 9. Гіперконкуренція за душі, серця й уми.....	327
Релігія: дев'ять мільярдів імен бога.....	329
Робітничий рух: нові профспілки та інші об'єднання.....	338
Філантропія: приносити добро безкоштовно.....	348
Засоби масової інформації: кожен повідомляє, кожен вирішує.....	359

РОЗДІЛ 10. Позитивні й негативні наслідки занепаду влади.....	369
Склянка напівповна чи напівпорожня?.....	369
Святкуємо занепад влади.....	371
Що насторожує? Небезпеки занепаду.....	374
Політичний параліч як побічна дія занепаду влади.....	377
Руйнівна конкуренція.....	379
Будьте обережні у своїх бажаннях: передозування стримувань і противаг.....	380
П'ять ризиків.....	384

РОЗДІЛ 11. Влада занепадає... ..	392
І що? Що робити?.....	392
Виходимо з ліфта.....	394
Життя стає все важчим для «несосвітених спрощенців».....	397
Повернути довіру.....	399
Зміцнення політичних партій: уроки руху «Захопити Волл-Стріт» і Аль-Каїди.....	402
Підвищувати політичну участь.....	405
Нагальність політичних інновацій.....	408

ДОДАТОК.....	411
Вимірювання еволюції демократії й диктатури.....	411
Незначні реформи й лібералізація.....	414
Прояви лібералізації й демократизації.....	417

ПОДЯКИ.....	422
ЛІТЕРАТУРА.....	426
ПРИМІТКИ.....	427
БІБЛІОГРАФІЯ.....	442

«Наїм дає захопливе пояснення того, чому державам, корпораціям і традиційним групам інтересів все важче захищати свої редути... Він майстерно обґрунтовує свої міркування». — *Financial Times*

«Вчасна й повсякчасна книга». — *Booklist*

«Попрацювавши головним редактором журналу *Foreign Policy* й виконавчим директором Світового банку, Наїм знає краще, ніж будь-хто, на що схожа влада у світовому масштабі... Вчасне, вдумливе й змістовне повідомлення». — *Publishers Weekly, Starred Review*

«Головний редактор журналу *Foreign Policy* Наїм стверджує, що глобальні інститути влади втрачають свою здатність вселяти покору. Розглядаючи урядові, військові, релігійні чи бізнесові інститути, автор показує, що їхня влада поступово занепадає... Сповнений даних, інтригуючий аналіз». — *Kirkus Reviews*

«На власному досвіді перебування на посту Президента Бразилії я підтверджую спостереження багатьох тенденцій, які Наїм виявляє у своїй книзі, однак він описує їх у спосіб одночасно оригінальний і приємний для читання. Всі ті, хто має у своїх руках владу чи прагне її, повинні прочитати цю книгу». — *Фернандо Енріке Кардозо*

«Надзвичайна книга Мойсеса Наїма буде цікава всім лідерам — у бізнесі, виконавчій і політичній владі, військовим командирам, суспільним активістам і навіть релігійним лідерам. Читачі досягнуть нового

розуміння, чому владу стало легше отримати й важче здійснювати. “Занепад влади” викличе інтенсивні й важливі дебати в усьому світі». — *Джордж Сорос*

«Коли ви прочитаєте “Занепад влади”, то почнете дивитися на світ іншими очима. Мойсес Наїм подає переконливу й оригінальну перспективу несподіваних нових способів досягнення влади, її здійснення і втрати, і як ці зміни впливають на наше повсякденне життя». — *Аріанна Гаффінгтон*

«Мойсес Наїм — один із найбільш гострих спостерігачів глобальних процесів. У книзі “Занепад влади” він розкриває нову захоплюючу картину того, чому можновладці стикаються з сильнішими викликами, ніж будь-коли. Занурюючись у змінну природу влади в широкому діапазоні видів людської діяльності, від бізнесу до політики й військової справи, Наїм унаочнює зв'язки між явищами, які зазвичай не пов'язувалися між собою, і змушує нас переосмислювати і те, як змінився наш світ, і те, як ми маємо реагувати на це». — *Франсуа Фукуяма*

*Сюзані, Адріані, Клодії,
Андресу, Джонатану й Ендрю*

[Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

ПЕРЕДМОВА

ЯК З'ЯВИЛАСЯ ЦЯ КНИГА: ОСОБИСТІ ЗАУВАГИ

Владу можна вважати абстракцією, однак для тих, хто найбільше до неї призвичаєний, тобто для самих можновладців, її відтік і ослаблення може мати летальні наслідки. Зрештою, ті, хто має найвищу владу, найліпше здатні побачити обмеження власної ефективності й відчутти роздратування, спричинене розривом між тим, що вони очікували отримати на своєму владному рівні, й тим, яку владу вони мають насправді. У своїй скромній кар'єрі я відчув подібні обмеження ще у лютому 1989 року. Я, тоді тридцятишестирічний, був призначений міністром розвитку в тогочасному демократичному уряді моєї рідної країни — Венесуели. Невдовзі після

перемоги на виборах з великою перевагою ми зіткнулися із заворушеннями в Каракасі, спричиненими занепокоєнням населення нашими планами зменшити субсидії і підвищити ціни, що занурило це місто в насилля, страх і хаос. Раптово, попри переможні вибори й потужний мандат, програма економічних реформ, з якою ми прийшли до перемоги, набула зовсім іншого змісту. Замість надії на процвітання у цій програмі тепер вбачали джерело вуличного насилля, зростання бідності й посилення нерівності. Однак справжнє глибоке розуміння того, що відбувалося тоді, з'явилося лише багато років потому. Причина крилася у великій відмінності між уявленнями й реальністю моєї влади. Загалом, як один з основних економічних міністрів, я мав величезну владу, однак на практиці — лише обмежену здатність залучати ресурси, мобілізувати людей і організації і взагалі виконувати свою роботу. Мої колеги й навіть президент відчували те саме, хоча й не бажали визнати, що наш уряд був кульгавим гігантом. Я був схильний пояснювати це особливостями Венесуели: насправді, наше відчуття безвладності походило зі слабкості й безпорадності інститутів нашої країни. Ця слабкість не могла бути всезагальною. Однак пізніше я визнав, що вона таки була всезагальною чи майже такою серед носіїв влади. Фернандо Енріке Кардозо — шанований колишній президент Бразилії й батько успіху цієї країни — узагальнив це для мене. «Мене завжди дивувало те, наскільки люди вважають мене можновладним, — сказав він, коли я брав у нього інтерв'ю для цієї книги. — Навіть добре інформовані, політично досвідчені індивіди могли прийти в мій кабінет і просити зробити таке, що вказувало на явне перебільшення моїх владних можливостей порівняно з тим, що я міг насправді. Я завжди думав чи знають вони, наскільки сьогодні обмежена влада президента.

Як з'явилася ця книга: особисті зауваги

свідчила про одне: влада стає дедалі слабшою, швидкоплинною та обмеженою.

Утім, я не збираюся висловлювати співчуття владній верхівці. Скарги можновладців на свою безвладність у нашому світі, де «переможець отримує все», не є приводом для заламування рук у розпачі. Радше моя мета — описати вплив занепаду влади. На наступних сторінках я розгляну цей процес занепаду — його причини, прояви та наслідки з погляду впливів не так на тих, хто знаходиться на вершині (близько 1% населення), як на великий і дедалі зростаючий середній клас, а також на тих, хто просто хоче прожити ще один день, що важливіше.

Мойсес Наїм
Березень, 2013 р.

Розділ 1

Влада занепадає

ЦЯ КНИГА — ПРО ВЛАДУ

Точніше вона про те, як влада — здатність примусити інших щось робити або не робити — зазнає історичних трансформацій, що змінюють світ.

Влада розширюється, і могутні довгожителі Олімпу дедалі частіше отримують виклики від новачків і слабаків. А ті, в чийх руках влада, стають дедалі обмеженішими у способах її здійснення.

Ми часто неправильно розуміємо чи взагалі не помічаємо масштабів, природи й наслідків цієї трансформації. Намагаємося зосереджуватися виключно на впливі інтернету й інших нових технологій, на траєкторіях переходу влади від одного гравця до іншого або на питаннях на зразок «чи змінює м'яка влада